

Συλλογή της Νομολογίας

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 3ης Δεκεμβρίου 2014*

«Ασφαλιστικά μέτρα — Αίτηση αναιρέσεως — Αίτηση αναστολής εκτελέσεως δικαστικής απόφασεως με την οποία απορρίφθηκε προσφυγή ακυρώσεως — Αίτηση που αποσκοπεί κατ' ουσίαν στην αναστολή εκτελέσεως της απόφασεως κατά της οποίας στρεφόταν η εν λόγω προσφυγή — *Fumus boni juris* — Κρατικές ενισχύσεις — Εξαιρετικές περιστάσεις λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης — Έννοια του όρου “ενίσχυση” — Συμβατό με την εσωτερική αγορά — Αιτιολογία»

Στην υπόθεση C-431/14 P-R,

με αντικείμενο αίτηση ασφαλιστικών μέτρων δυνάμει των άρθρων 278 ΣΛΕΕ και 279 ΣΛΕΕ, που υποβλήθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2014,

Ελληνική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον Ι.-Κ. Χαλκιά και την Α.-Ε. Βασιλοπούλου,

αναιρεσείουσα και αιτούσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους Α. Μπουχάγιαρ, R. Sauer και Δ. Τριανταφύλλου, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα E. Sharpston,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

- 1 Με το δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Σεπτεμβρίου 2014, η Ελληνική Δημοκρατία ζήτησε από το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ελλάδα κατά Επιτροπής (T-52/12, EU:T:2014:677, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση της απόφασεως 2012/157/ΕΕ της Επιτροπής, της 7ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που καταβλήθηκαν από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ) κατά τα έτη 2008 και 2009 (ΕΕ L 78, σ. 21, στο εξής: επίδικη απόφαση).

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

- 2 Η Ελληνική Δημοκρατία, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 30 Σεπτεμβρίου 2014, υπέβαλε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων δυνάμει των άρθρων 278 ΣΛΕΕ και 279 ΣΛΕΕ, ζητώντας, πιο συγκεκριμένα, να αναστείλει το Δικαστήριο την εκτέλεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως μέχρι την έκδοση της δικής του αποφάσεως επί της αιτήσεως αναιρέσεως.

Ιστορικό της διαφοράς και αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 3 Ο Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ) είναι οργανισμός κοινής ωφέλειας ο οποίος ιδρύθηκε με τον νόμο 1790/1988 (ΦΕΚ Α' 134/20.6.1988). Πρόκειται για νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου το οποίο ανήκει εξ ολοκλήρου στο Δημόσιο. Κύρια δραστηριότητά του είναι η ασφάλιση της φυτικής και ζωικής παραγωγής και του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων έναντι ζημιών από φυσικούς κινδύνους.
- 4 Βάσει του άρθρου 3α του νόμου 1790/1988, το οποίο προστέθηκε με τον νόμο 2945/2001 (ΦΕΚ Α' 223/8.10.2001), η ασφάλιση στον ΕΛΓΑ είναι υποχρεωτική και καλύπτει τους φυσικούς κινδύνους. Με τον νόμο 2040/1992 (ΦΕΚ Α' 70/23.4.1992) προστέθηκε στον νόμο 1790/1988 το άρθρο 5α που ορίζει ότι στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων οι οποίοι υπάγονται στο συγκεκριμένο σύστημα ασφαλίσεως επιβάλλεται ειδική ασφαλιστική εισφορά υπέρ του ΕΛΓΑ.
- 5 Με τη διυπουργική απόφαση αριθ. 262037 του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, της 30ής Ιανουαρίου 2009, περί κατ' εξαίρεση παροχής ασφαλιστικής καλύψεως, λόγω των ζημιών που προκλήθηκαν στη γεωργική παραγωγή (ΦΕΚ Β' 155/2.2.2009), η Ελληνική Δημοκρατία προέβλεψε την κατ' εξαίρεση καταβολή, από τον ΕΛΓΑ, αποζημιώσεων ύψους 425 εκατομμυρίων ευρώ λόγω της μειώσεως, κατά την καλλιεργητική περίοδο 2008, της παραγωγής ορισμένων φυτικών καλλιεργειών οι οποίες παρατίθενται στην ως άνω απόφαση, εξαιτίας δυσμενών καιρικών συνθηκών. Από την ίδια διυπουργική απόφαση προέκυπτε επίσης ότι η αναγκαία για την εφαρμογή της δαπάνη, η οποία θα επιβάρυνε τον προϋπολογισμό του ΕΛΓΑ, θα καλυπτόταν από δάνειο που επρόκειτο να συνάψει με τράπεζες ο εν λόγω οργανισμός, με εγγυητή το Δημόσιο.
- 6 Η Ελληνική Δημοκρατία ενημέρωσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με έγγραφο της 20ής Μαρτίου 2009, το οποίο εστάλη σε απάντηση αιτήσεως της τελευταίας για παροχή πληροφοριών, ότι ο ΕΛΓΑ είχε καταβάλει στους γεωργούς, το 2008, για αιτίες που καλύπτονταν από την ασφάλιση αποζημιώσεις ύψους 386 986 648 ευρώ. Το ποσό αυτό προερχόταν εν μέρει από ασφαλιστικές εισφορές των γεωργών, που ανέρχονταν σε 88 353 000 ευρώ, και εν μέρει από τα έσοδα εκ του δανείου, ύψους 444 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο συνήφθη με εγγύηση του Δημοσίου υπέρ του ΕΛΓΑ και ήταν αποπληρωτέο σε δέκα έτη.
- 7 Με απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 2010 (ΕΕ C 72, σ. 12), η Επιτροπή κίνησε την προβλεπόμενη στο άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ επίσημη διαδικασία έρευνας στην υπόθεση C 3/10 (πρώην NN 39/09), σχετικά με τις αντισταθμιστικές πληρωμές που καταβλήθηκαν από τον ΕΛΓΑ κατά τα έτη 2008 και 2009 (στο εξής: επίμαχες ενισχύσεις). Στις 7 Δεκεμβρίου 2011 η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση.
- 8 Τα άρθρα 1 έως 3 του διατακτικού της επίδικης αποφάσεως έχουν ως εξής:

«Άρθρο 1

1. Οι αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν από τον [ΕΛΓΑ] στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων στη διάρκεια των ετών 2008 και 2009 συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

2. Οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν το 2008 στο πλαίσιο του συστήματος ειδικής υποχρεωτικής ασφάλισης είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά σε ό,τι αφορά τις ενισχύσεις ύψους 349 493 652,03 ευρώ τις οποίες χορήγησε ο [ΕΛΓΑ] στους παραγωγούς για την αντιστάθμιση ζημιών στη φυτική τους παραγωγή καθώς και σε ό,τι αφορά τις ενισχύσεις για απώλειες στη φυτική παραγωγή που προξένησε η αρκούδα ύψους 91 500 ευρώ και σε ό,τι αφορά τις ενισχύσεις για διορθωτικές ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια των προαναφερομένων ενισχύσεων. Οι ενισχύσεις που αντιστοιχούν στο υπόλοιπο ποσό των αντισταθμιστικών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν το 2008 στο πλαίσιο του συστήματος ειδικής υποχρεωτικής ασφάλισης είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά.

3. Οι ενισχύσεις ύψους 27 614 905 ευρώ που χορηγήθηκαν το 2009 δυνάμει της [διυπουργικής αποφάσεως] είναι συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά.

Οι ενισχύσεις ύψους 387 404 547 ευρώ, που χορηγήθηκαν στους παραγωγούς σε ημερομηνίες προγενέστερες της 28ης Οκτωβρίου 2009, είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά με την επιφύλαξη των ενισχύσεων οι οποίες, κατά τον χρόνο χορήγησής τους, πληρούσαν όλους τους όρους που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) 1535/2007 [της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2007, για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (de minimis) στον τομέα της παραγωγής γεωργικών προϊόντων (ΕΕ L 337, σ. 35)].

Άρθρο 2

1. Η [Ελληνική Δημοκρατία] λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για την ανάκτηση, από τους δικαιούχους, των ασυμβίβαστων ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 και που έχουν ήδη τεθεί στη διάθεσή τους παράνομα.

2. Τα ανακτώμενα ποσά περιλαμβάνουν τόκους από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεση του δικαιούχου μέχρι τον χρόνο της πραγματικής τους ανάκτησης.

[...]

4. Η ανάκτηση πραγματοποιείται χωρίς καθυστέρηση σύμφωνα με τις διαδικασίες του εθνικού δικαίου, στο μέτρο που επιτρέπουν την άμεση και πραγματική εφαρμογή της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 3

Η ανάκτηση των ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2 και 3, είναι άμεση και πραγματική. Η Ελλάδα διασφαλίζει την εκτέλεση της παρούσας απόφασης εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησής της.»

- 9 Η Ελληνική Δημοκρατία άσκησε, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 8 Φεβρουαρίου 2012, προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της επίδικης απόφασης. Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου την ίδια ημέρα, η Ελληνική Δημοκρατία υπέβαλε επίσης, δυνάμει των άρθρων 278 ΣΛΕΕ και 279 ΣΛΕΕ, αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, ζητώντας την αναστολή της εκτέλεσης της επίδικης απόφασης. Με τη διάταξη του Προέδρου του Γενικού Δικαστηρίου Ελλάδα κατά Επιτροπής (T-52/12 R, EU:T:2012:447), ανεστάλη η εκτέλεση της επίδικης απόφασης, στο μέτρο που η Ελληνική Δημοκρατία υποχρεωνόταν, με την εν λόγω απόφαση, να ανακτήσει τα σχετικά ποσά από τα πρόσωπα στα οποία είχαν καταβληθεί.
- 10 Η Ελληνική Δημοκρατία προέβαλε επτά λόγους ακυρώσεως της επίδικης απόφασης. Ο πρώτος λόγος αφορούσε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή εκ μέρους της Επιτροπής των άρθρων 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και 108 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του νόμου 1790/1988, καθώς και εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών όσον αφορά τις αντισταθμιστικές πληρωμές του

έτους 2009. Ο δεύτερος λόγος αφορούσε εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας εκ μέρους της Επιτροπής, καθώς και ανεπαρκή αιτιολογία, ως προς το συμπέρασμα του θεσμικού οργάνου ότι οι αντισταθμιστικές πληρωμές που καταβλήθηκαν το 2009 συνιστούσαν παράνομες κρατικές ενισχύσεις. Ο τρίτος λόγος αφορούσε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των άρθρων 107 ΣΛΕΕ και 108 ΣΛΕΕ, καθώς και ανεπαρκή αιτιολογία, καθόσον η Επιτροπή περιέλαβε στις προς ανάκτηση ενισχύσεις και ποσό ύψους 186 011 000,60 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στις εισφορές που κατέβαλαν οι γεωργοί κατά τα έτη 2008 και 2009, στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικής ασφαλίσεως στον ΕΛΓΑ. Ο τέταρτος λόγος, ο οποίος προβλήθηκε επικουρικός, αφορούσε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή εκ μέρους της Επιτροπής του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ, καθώς και κακή χρήση της διακριτικής της ευχέρειας στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, για τον λόγο ότι οι πληρωμές του 2009 έπρεπε να χαρακτηριστούν συμβατές με την κοινή αγορά βάσει της ως άνω διατάξεως. Ο πέμπτος λόγος, ο οποίος επίσης προβλήθηκε επικουρικός, αφορούσε παράβαση εκ μέρους της Επιτροπής των άρθρων 39 ΣΛΕΕ, 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ και 296 ΣΛΕΕ, καθώς και παραβίαση πλειόνων γενικών αρχών του δικαίου, καθόσον η δημοσιευθείσα στις 22 Ιανουαρίου 2009 ανακοίνωση της Επιτροπής, σχετικά με το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης (ΕΕ 2009, C 16, σ. 1, στο εξής: ανακοίνωση σχετικά με το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο), δεν εφαρμόστηκε από 17ης Δεκεμβρίου 2008, ημερομηνία κατά την οποία ίσχυε το εν λόγω πλαίσιο, στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής. Ο έκτος λόγος, ο οποίος επίσης προβλήθηκε επικουρικός, αφορούσε σφάλματα εκτιμήσεως και υπολογισμού στα οποία υπέπεσε η Επιτροπή κατά τον καθορισμό του ποσού των προς ανάκτηση ενισχύσεων. Ο έβδομος λόγος αφορούσε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή εκ μέρους της Επιτροπής των κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας 2007-2013 (ΕΕ 2006, C 319, σ.1), καθώς και κακή χρήση της διακριτικής της ευχέρειας, όσον αφορά τις αποζημιώσεις που καταβλήθηκαν το 2008 για ζημίες στη φυσική παραγωγή οι οποίες είχαν προκληθεί από αρκούδες.

- 11 Το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι ουδείς από τους επτά αυτούς λόγους ήταν βάσιμος, απέρριψε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση την προσφυγή στο σύνολό της.

Αιτήματα των διαδίκων

- 12 Η Ελληνική Δημοκρατία ζητεί από το Δικαστήριο:
- να αναστείλει την εκτέλεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως με την οποία επικυρώθηκε η επίδικη απόφαση, καθόσον κρίθηκε ότι οι επίμαχες ενισχύσεις ήταν παράνομες, μέχρι το Δικαστήριο να εκδώσει τη δική του απόφαση επί της αιτήσεως αναιρέσεως·
  - επικουρικός, να αναστείλει την εκτέλεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως κατά το μέτρο που η επικυρωθείσα επίδικη απόφαση αφορά ποσά κατώτερα των 15 000 ευρώ ανά δικαιούχο, το οποίο είναι το όριο των *de minimis* ενισχύσεων που επιτρέπονται βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 1408/2013 της Επιτροπής, της 18ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (*de minimis*) στον γεωργικό τομέα (ΕΕ L 352, σ. 9), ή σε περίπτωση απορρίψεως του αιτήματος αυτού, κατά το μέτρο που η επίδικη απόφαση αφορά ποσά κατώτερα των 7 500 ευρώ ανά δικαιούχο, το οποίο είναι το όριο των *de minimis* ενισχύσεων που επιτρέπονται βάσει του κανονισμού 1535/2007, ή να διατάξει οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέτρο κατά την κρίση του.
- 13 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναστολής εκτελέσεως, και

— να καταδικάσει την αιτούσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων

- 14 Υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 60, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η άσκηση αναιρέσεως κατά αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου δεν έχει κατ' αρχήν ανασταλτικό αποτέλεσμα. Εντούτοις, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 278 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο μπορεί, αν κρίνει ότι επιβάλλεται από τις περιστάσεις, να διατάξει την αναστολή της εκτελέσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως (διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου, C-486/01 P-R και C-488/01 P-R, *Front national και Martinez κατά Κοινοβουλίου*, Συλλογή 2002, σ. I-1843, σκέψη 71).
- 15 Εν προκειμένω, όπως ορθώς παρατήρησε η Επιτροπή, η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων αποσκοπεί, εμμέσως πλην σαφώς, όχι μόνο στην αναστολή της εκτελέσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αλλά, περαιτέρω και πιο συγκεκριμένα, στην αναστολή της εκτελέσεως της επίδικης αποφάσεως.
- 16 Ως προς το σημείο αυτό, το γεγονός ότι το αντικείμενο της αιτήσεως προσωρινών μέτρων δεν περιορίζεται στην αναστολή της εκτελέσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αλλά επεκτείνεται κατ' αυτόν τον τρόπο και στην αναστολή της εκτελέσεως της επίδικης αποφάσεως, δεν καθιστά την υπό κρίση αίτηση ασφαλιστικών μέτρων απαράδεκτη.
- 17 Ασφαλώς, κατά την εφαρμογή του άρθρου 278 ΣΛΕΕ, τα μέτρα που ζητούνται δεν πρέπει κατ' αρχήν να υπερβαίνουν το τυπικό πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως προς την οποία συναρτώνται. Εντούτοις, πρέπει επίσης να τονιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, δεν νοείται, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, αίτηση αναστολής εκτελέσεως κατά αρνητικής διοικητικής πράξεως, δεδομένου ότι η αναστολή δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβολή της καταστάσεως του αιτούντος (βλ. διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου *Front National και Martinez κατά Κοινοβουλίου*, EU:C:2002:116, σκέψη 73 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εφόσον η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση μπορεί να εξομοιωθεί με αρνητική απόφαση στο μέτρο που, με αυτήν, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της Ελληνικής Δημοκρατίας στο σύνολό της, και λαμβανομένου υπόψη ότι η υποχρέωση ανακτήσεως των επίμαχων ενισχύσεων απορρέει από την επίδικη απόφαση, επιβάλλεται για λόγους διασφαλίσεως του δικαιώματος σε αποτελεσματική δικαστική προστασία να γίνει δεκτό ότι η αιτούσα μπορεί, εν προκειμένω, να ζητήσει παραδεκτώς την αναστολή της εκτελέσεως της επίδικης αποφάσεως (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου *Le Pen κατά Κοινοβουλίου*, C-208/03 P-R, EU:C:2003:424, σκέψεις 78 έως 88).
- 18 Σημειωτέον δε ότι η υπό κρίση αίτηση ασφαλιστικών μέτρων στηρίζεται και στο άρθρο 279 ΣΛΕΕ, διάταξη που προβλέπει ότι το Δικαστήριο δύναται να διατάσσει τα αναγκαία προσωρινά μέτρα στις υποθέσεις οι οποίες εκκρεμούν ενώπιόν του.
- 19 Το άρθρο 160, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου ορίζει ότι στις αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων πρέπει να προσδιορίζεται «το αντικείμενο της διαφοράς, τα περιστατικά από τα οποία προκύπτει το επείγον της υποθέσεως, καθώς και [οι] πραγματικο[ί] και νομικο[ί] ισχυρισμο[ί] που δικαιολογούν, εκ πρώτης όψεως, τη λήψη του προσωρινού μέτρου το οποίο ζητείται». Επομένως, η αναστολή εκτελέσεως και τα λοιπά προσωρινά μέτρα μπορούν να διατάσσονται από τον δικαστή των ασφαλιστικών μέτρων εφόσον αποδεικνύεται ότι η χορήγησή τους δικαιολογείται, εκ πρώτης όψεως, από τα πραγματικά και νομικά περιστατικά (*fumus boni juris*) και ότι είναι επείγοντα, υπό την έννοια ότι είναι αναγκαίο, προκειμένου να αποφευχθεί σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία των συμφερόντων του αιτούντος, να διαταχθούν και να παραγάγουν τα αποτελέσματά τους πριν από την έκδοση της αποφάσεως στην κύρια υπόθεση. Οι ως άνω προϋποθέσεις είναι σωρευτικές, οπότε η αίτηση προσωρινών μέτρων πρέπει να απορρίπτεται όταν δεν συντρέχει έστω και μία από αυτές. Ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων σταθμίζει επίσης, εφόσον παρίσταται ανάγκη, τα εμπλεκόμενα συμφέροντα (διατάξεις του Προέδρου του Δικαστηρίου *Technische Glaswerke Ilmenau κατά*

Επιτροπής, C-404/04 P-R, EU:C:2005:267, σκέψεις 10 και 11 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και του αντιπροέδρου του Δικαστηρίου Επιτροπή κατά ANKO, C-78/14 P-R, EU:C:2014:239, σκέψη 14).

- 20 Όσον αφορά την προϋπόθεση του *fumus boni juris*, αυτή πληρούται όταν υφίσταται, στο στάδιο της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων, σημαντικό και αμφιλεγόμενο πραγματικό ή νομικό ζήτημα του οποίου η επίλυση δεν είναι προφανής, οπότε, εκ πρώτης όψεως, η κύρια προσφυγή δεν στερείται σοβαρού ερείσματος (βλ., συναφώς, διατάξεις του Προέδρου του Δικαστηρίου Publishers Association κατά Επιτροπής, 56/89 R, EU:C:1989:238, σκέψη 31, και Επιτροπή κατά Artegoda κ.λπ., C-39/03 P-R, EU:C:2003:269, σκέψη 40). Πράγματι, εφόσον σκοπός της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων είναι η εξασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας της οριστικής απόφασης που πρόκειται να εκδοθεί, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων οφείλει, για να αποφεύγονται τα κενά στη δικαστική προστασία την οποία διασφαλίζει το Δικαστήριο, να περιορίζεται στην «εκ πρώτης όψεως» εκτίμηση του βασιμίου των λόγων που προβλήθηκαν στο πλαίσιο της διαφοράς επί της ουσίας, προκειμένου να διαπιστώνει αν υπάρχει αρκούντως μεγάλη πιθανότητα ευδοκιμής της κύριας προσφυγής [διάταξη του αντιπροέδρου του Δικαστηρίου Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-426/13 P(R), EU:C:2013:848, σκέψη 41].
- 21 Στην υπό κρίση υπόθεση, το στοιχείο ότι η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων αποσκοπεί μάλλον στην αναστολή της εκτελέσεως της επίδικης απόφασης, παρά της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, έχει συνέπειες για την εκτίμηση της υπάρξεως του *fumus boni juris* (διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, EU:C:2005:267, σκέψη 16).
- 22 Συγκεκριμένα, οι λόγοι και τα επιχειρήματα που προβάλλονται από την αιτούσα κατά της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, έστω και αν είναι σοβαροί, δεν αρκούν από μόνοι τους για να δικαιολογήσουν κατά νόμο την αναστολή της εκτελέσεως της επίδικης απόφασης. Για να θεωρηθεί ότι πληρούται η προϋπόθεση του *fumus boni juris*, θα πρέπει επιπλέον η Ελληνική Δημοκρατία να επιτύχει να πείσει ότι οι λόγοι και τα επιχειρήματα που είχαν προβληθεί κατά της νομιμότητας της επίδικης απόφασης στο πλαίσιο της πρωτοδίκως ασκηθείσας προσφυγής ακυρώσεως μπορούν να δικαιολογήσουν εκ πρώτης όψεως τη χορήγηση της αναστολής εκτελέσεως η οποία ζητείται εν προκειμένω (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου Le Pen κατά Κοινοβουλίου, EU:C:2003:424, σκέψη 90).
- 23 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι, μολοντί ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπήρχε *fumus boni juris* όταν υποβλήθηκε η αίτηση προσωρινών μέτρων στο πλαίσιο της προσφυγής ακυρώσεως (διάταξη του Προέδρου του Γενικού Δικαστηρίου Ελλάδα κατά Επιτροπής, EU:T:2012:447), εντούτοις το Γενικό Δικαστήριο, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, απέρριψε επί της ουσίας όλους τους λόγους ακυρώσεως που προβλήθηκαν.
- 24 Κατά συνέπεια, όσον αφορά την υπό κρίση αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση της προϋποθέσεως σχετικά με την ύπαρξη *fumus boni juris*, αφενός, ότι η επίδικη απόφαση, της οποίας η εκτέλεση ζητείται να ανασταλεί, έχει ήδη εξεταστεί, τόσο από πραγματικής όσο και από νομικής απόψεως, από δικαιοδοτικό όργανο της Ένωσης και, αφετέρου, ότι το τελευταίο αποφάνθηκε ότι η προσφυγή κατά της απόφασης αυτής ήταν αβάσιμη (διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, EU:C:2005:267, σκέψη 19). Επομένως, η υποχρέωση να προβληθούν, στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, νομικοί λόγοι που να είναι, εκ πρώτης όψεως, ιδιαιτέρως σοβαροί απορρέει ιδίως από το γεγονός ότι οι λόγοι αυτοί πρέπει να μπορούν να θέσουν εν αμφιβόλω την εκτίμηση στην οποία προέβη επί της ουσίας το Γενικό Δικαστήριο όταν αποφάνθηκε επί της επιχειρηματολογίας που η Ελληνική Δημοκρατία είχε προβάλει πρωτοδίκως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου Technische Glaswerke Ilmenau κατά Επιτροπής, EU:C:2005:267, σκέψη 20).

- 25 Η Ελληνική Δημοκρατία προβάλλει τρεις λόγους αναιρέσεως στους οποίους αναφέρεται με την υπό κρίση αίτηση ασφαλιστικών μέτρων.
- 26 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος, όπως εκτίθεται στο δικόγραφο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, χωρίζεται σε δύο σκέλη, η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει κατ' ουσίαν στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη ως προς τις έννομες συνέπειες του γεγονότος ότι σημαντικό τμήμα των επίμαχων ενισχύσεων, ήτοι περίπου 186 000 000 ευρώ, αντιστοιχούσε στις υποχρεωτικές ασφαλιστικές εισφορές που κατέβαλλαν στον ΕΛΓΑ οι ίδιοι οι γεωργοί.
- 27 Πρώτον, κατά την αιτούσα, το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθόσον κακώς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το συγκεκριμένο τμήμα της ενισχύσεως χορηγήθηκε από κρατικούς πόρους, αφού τα σχετικά ποσά ουδέποτε ήταν στη διάθεση του Ελληνικού Δημοσίου. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε με τις σκέψεις 117 έως 120 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως την πάγια νομολογία, τόσο του Δικαστηρίου όσο και του Γενικού Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία περιστάσεις όπως αυτές που επικαλέστηκε η Ελληνική Δημοκρατία σχετικά με την προέλευση των πόρων που χρησιμοποιήθηκαν για τη χρηματοδότηση των ενισχύσεων, ειδικότερα δε το γεγονός ότι επρόκειτο αρχικώς για ιδιωτικούς πόρους και δη για εισφορές καταβληθείσες στο πλαίσιο ενός συστήματος επιδοτήσεων υπέρ ορισμένων οικονομικών φορέων σε συγκεκριμένη αγορά, δεν εμποδίζουν τον χαρακτηρισμό των πόρων αυτών ως κρατικών (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις *Steinike & Weinlig*, 78/76, EU:C:1977:52, σκέψη 22· *PreussenElektra*, C-379/98, EU:C:2001:160, σκέψη 58· Γαλλία κατά Επιτροπής, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψεις 23, 24 και 37, καθώς και *Doux Élevage* και *Coopérative agricole UKL-ARREE*, C-677/11, EU:C:2013:348, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 28 Το Γενικό Δικαστήριο εφάρμοσε εν συνεχεία, με τις σκέψεις 121 έως 129 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την ως άνω νομολογία στα πραγματικά περιστατικά της προκειμένης υποθέσεως. Το Γενικό Δικαστήριο, αφού υπενθύμισε με τη σκέψη 122 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι οι παροχές που χορηγεί ο ΕΛΓΑ χρηματοδοτούνται από κρατικούς πόρους και καταλογίζονται στο Δημόσιο (απόφαση *ΦΡΕΣΚΟΤ*, C-355/00, EU:C:2003:298, σκέψη 81), ανέλυσε τη φύση και την προέλευση των αντισταθμιστικών πληρωμών τις οποίες πραγματοποίησε ο ΕΛΓΑ το 2008, βάσει των αποδειχθέντων ενώπιόν του πραγματικών περιστατικών, για να καταλήξει ότι αυτές προέρχονταν εν μέρει από ασφαλιστικές εισφορές και εν μέρει από έσοδα εκ του δανείου. Συνήγαγε λοιπόν το συμπέρασμα ότι οι πληρωμές είχαν χρηματοδοτηθεί από κρατικούς πόρους, συμπεριλαμβανομένου και του μέρους τους που αντιστοιχούσε στις εισφορές, εφόσον η εθνική νομοθεσία προβλέπει ότι οι συγκεκριμένες εισφορές εγγράφονται στον προϋπολογισμό ως έσοδα του Δημοσίου. Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε, με τις σκέψεις 130 έως 133 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, και ως προς τις πραγματοποιηθείσες το 2009 πληρωμές, οι οποίες είχαν χρηματοδοτηθεί μέσω του δανείου που συνήφθη με εγγύηση του Δημοσίου.
- 29 Δεύτερον, η αιτούσα διατείνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καθόσον δεν εξέθεσε για ποιους λόγους έπρεπε να γίνει δεκτό ότι οι επίμαχες ενισχύσεις παρείχαν παράνομο πλεονέκτημα στα πρόσωπα στα οποία χορηγήθηκαν, με συνέπεια τη νόθευση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Ένωσης, τη στιγμή που οι ως άνω ενισχύσεις αντιστοιχούσαν εν μέρει στις εισφορές οι οποίες είχαν καταβληθεί στον ΕΛΓΑ από τα ίδια αυτά πρόσωπα. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε λεπτομερώς, στις σκέψεις 59 έως 64 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τους λόγους για τους οποίους οι ενισχύσεις αυτές συνιστούσαν πράγματι πλεονέκτημα για τους λήπτες τους, ανεξαρτήτως της καταβολής των σχετικών εισφορών. Υπενθύμισε επίσης, πιο συγκεκριμένα με τις σκέψεις 66 έως 68 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ δεν διακρίνει ανάλογα με τις αιτίες ή τους σκοπούς των κρατικών μέτρων, οπότε ο τυχόν αποζημιωτικός ή κοινωνικός χαρακτήρας των επίμαχων μέτρων δεν αρκεί για να μη χαρακτηριστούν αυτά ως ενισχύσεις κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως (αποφάσεις Γαλλία κατά Επιτροπής, C-251/97, EU:C:1999:480, σκέψη 37· Ισπανία κατά Επιτροπής, C-409/00, EU:C:2003:92, σκέψη 48, καθώς και *France Télécom* κατά Επιτροπής, C-81/10 P, EU:C:2011:811, σκέψη 17 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 30 Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε με τις σκέψεις 102 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι, κατά πάγια νομολογία, ο ανταγωνισμός νοθεύεται εφόσον το οικείο μέτρο ελαφρύνει τα βάρη της ωφελούμενης επιχειρήσεως, ενισχύοντας έτσι τη θέση της έναντι των λοιπών ανταγωνιστών της. Διευκρίνισε δε επ' αυτού ότι η Επιτροπή δεν οφείλει να καταδείξει ποιες επιπτώσεις είχε στην πράξη το μέτρο για το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, ούτε να αποδείξει ότι υφίσταται πράγματι στρέβλωση του ανταγωνισμού (βλ. αποφάσεις Ιταλία κατά Επιτροπής, C-372/97, EU:C:2004:234, σκέψεις 44, καθώς και Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, C-182/03 και C-217/03, EU:C:2006:416, σκέψη 131 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Προσέθεσε επίσης ότι τέτοιες επιπτώσεις για τον ανταγωνισμό, όπως άλλωστε και για το ενδοκοινοτικό εμπόριο, υφίστανται ανεξαρτήτως του σχετικά χαμηλού ύψους των ενισχύσεων ή του συγκριτικά μέτριου μεγέθους των επιχειρήσεων που τις έλαβαν, όταν ο οικείος τομέας είναι ιδιαιτέρως εκτεθειμένος στον ανταγωνισμό, όπως συμβαίνει με τον γεωργικό τομέα, και μάλιστα εν προκειμένω (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις Ισπανία κατά Επιτροπής, C-114/00, EU:C:2002:508, σκέψη 47, καθώς και Ελλάδα κατά Επιτροπής, C-278/00, EU:C:2004:23, σκέψεις 69 και 70).
- 31 Επομένως, η Ελληνική Δημοκρατία, με τα επιχειρήματά της στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως, όπως αυτός εκτίθεται στο δικόγραφο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, βάλλει στην πραγματικότητα κατά του τρόπου με τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο εφάρμοσε στα πραγματικά περιστατικά που διαπίστωσε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου. Εξάλλου, η Ελληνική Δημοκρατία δεν εξηγεί πώς το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε, κατά την άποψή της, τα πραγματικά αυτά περιστατικά. Έτσι, δεν μπορεί να γίνει δεκτό, βάσει των ως άνω επιχειρημάτων, ότι η πιθανότητα ευδοκιμήσεως του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι αρκούντως μεγάλη ώστε να δικαιολογείται η χορήγηση αναστολής εκτελέσεως της επίδικης αποφάσεως.
- 32 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, όπως αυτός εκτίθεται στο δικόγραφο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι οι αντισταθμιστικές πληρωμές που καταβλήθηκαν το 2009 συνιστούσαν, για όσους τις εισέπραξαν, επιλεκτικό πλεονέκτημα ικανό να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, χωρίς να λάβει υπόψη τις εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες βρισκόταν η ελληνική οικονομία και, ιδίως, ο γεωργικός της τομέας. Κατά την αιτούσα, το Γενικό Δικαστήριο, εφαρμόζοντας απλώς και μόνον τη νομολογία του Δικαστηρίου που συνοψίστηκε στις σκέψεις 29 και 30 της παρούσας διατάξεως, ερμήνευσε εσφαλμένως τη νομολογία αυτή καθόσον οι σχετικές δικαστικές αποφάσεις αφορούν οικονομικά πλεονεκτήματα τα οποία χορηγήθηκαν υπό κανονικές συνθήκες λειτουργίας της οικονομίας, ενώ αγνόησε το γεγονός ότι σε άλλες αποφάσεις εκδοθείσες επί υποθέσεων κρατικών ενισχύσεων, πιο συγκεκριμένα δε στις αποφάσεις Βέλγιο κατά Επιτροπής (C-75/97, EU:C:1999:311, σκέψεις 66 και 67), Ιταλία κατά Επιτροπής (C-310/99, EU:C:2002:143, σκέψεις 98 και 99), καθώς και Ιταλία κατά Επιτροπής (EU:C:2004:234, σκέψη 104), έχουν διατυπωθεί επιφυλάξεις για τις περιπτώσεις όπου πρέπει να αντιμετωπιστούν εξαιρετικές περιστάσεις.
- 33 Συναφώς, η Επιτροπή ορθώς παρατηρεί ότι η νομολογία σχετικά με τον χαρακτηρισμό «ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους», κατά την έννοια του άρθρου 107 ΣΛΕΕ, και πιο συγκεκριμένα η συνοψισθείσα στις σκέψεις 29 και 30 της παρούσας διατάξεως νομολογία, πρέπει να εφαρμοστεί εν προκειμένω, δεδομένου ότι ο ως άνω χαρακτηρισμός είναι ανεξάρτητος τόσο από τις περιστάσεις, οικονομικές και λοιπές, υπό τις οποίες παρέχονται τα χρηματοπιστωτικά αυτά πλεονεκτήματα όσο και από τους λόγους για τους οποίους συμφωνείται η χορήγησή τους. Οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί μια ενίσχυση προκειμένου να κριθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά ορίζονται στις παραγράφους 2 και 3 του ίδιου άρθρου. Το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ είναι ακριβώς η διάταξη η οποία, ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού ενός πλεονεκτήματος ως κρατικής ενισχύσεως, παρέχει στην Επιτροπή την ευχέρεια να κρίνει, ενδεχομένως, ότι συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά μια ενίσχυση για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους. Ως προς δε την παρατεθείσα στην αμέσως προηγούμενη σκέψη της παρούσας διατάξεως νομολογία

την οποία επικαλέστηκε η Ελληνική Δημοκρατία, αρκεί η διαπίστωση ότι αυτή δεν αφορά τον χαρακτηρισμό κρατικού μέτρου ως ενισχύσεως, αλλά την ανάκτηση των ενισχύσεων, άπαξ κι έχουν κριθεί ασύμβατες προς την εσωτερική αγορά.

- 34 Επομένως, στο πλαίσιο του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, όπως αυτός εκτίθεται στο δικόγραφο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, η Ελληνική Δημοκρατία επιχειρεί να θέσει υπό αμφισβήτηση τον τρόπο με τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο εφάρμοσε στα πραγματικά περιστατικά που διαπίστωσε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου. Εξάλλου, η Ελληνική Δημοκρατία δεν εξηγεί πώς το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε, κατά την άποψή της, τα πραγματικά αυτά περιστατικά. Έτσι, η πιθανότητα ευδοκιμήσεως του δεύτερου λόγου αναιρέσεως δεν είναι, όπως και στην περίπτωση του πρώτου λόγου, ακούοντως μεγάλη ώστε να δικαιολογείται η χορήγηση αναστολής εκτελέσεως της επίδικης αποφάσεως, όπως ζητείται στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.
- 35 Με το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως όπως εκτίθεται στο δικόγραφο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παρέβη το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ, καθόσον δεν διαπίστωσε ότι η Επιτροπή είχε προβεί σε εσφαλμένη ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως. Κατά την Ελληνική Δημοκρατία, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να αποφανθεί ότι το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ είχε άμεση εφαρμογή εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των εξαιρετικών περιστάσεων που χαρακτήριζαν την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας το 2009, ή τουλάχιστον να διαπιστώσει ότι η Επιτροπή είχε σφάλει μη εφαρμόζοντας τη συγκεκριμένη διάταξη. Υποστηρίζει ειδικότερα ότι τόσο το Γενικό Δικαστήριο όσο και η Επιτροπή υπέπεσαν σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η ως άνω διάταξη θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στις ειδικές περιπτώσεις που προβλέπονται από την ανακοίνωση σχετικά με το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο.
- 36 Επ' αυτού, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε με τις σκέψεις 159 και 160 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οποιαδήποτε παρέκκλιση από την κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ γενική αρχή ότι οι κρατικές ενισχύσεις δεν είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά πρέπει να ερμηνεύεται στενά (απόφαση Γερμανία κατά Επιτροπής, C-277/00, EU:C:2004:238, σκέψη 20 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία που υπενθυμίστηκε επίσης από το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 161 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή απολαύει, κατά την εφαρμογή του άρθρου 107, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, ευρείας διακριτικής ευχέρειας, της οποίας η άσκηση ενέχει σύνθετες εκτιμήσεις οικονομικής και κοινωνικής φύσεως (απόφαση Γερμανία κ.λπ. κατά Kronofrance, C-75/05 P και C-80/05 P, EU:C:2008:482, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Σημειωτέον επίσης ότι η ενδεχομένη αναγνώριση του μη συμβατού μιας ενισχύσεως προς την κοινή αγορά προκύπτει, υπό την επιφύλαξη του ελέγχου που μπορεί να ασκήσει ο δικαστής της Ένωσης, από ειδική διαδικασία της οποίας η εφαρμογή εμπίπτει στον τομέα ευθύνης της Επιτροπής (απόφαση DM Transport, C-256/97, EU:C:1999:332, σκέψη 16 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 37 Επιπλέον, από πάγια νομολογία, και πιο συγκεκριμένα από τις αποφάσεις Γερμανία κ.λπ. κατά Kronofrance (EU:C:2008:482, σκέψεις 60 και 61 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και Holland Malt κατά Επιτροπής (C-464/09 P, EU:C:2010:733, σκέψεις 46 και 47), στις οποίες παρέπεμψαν τόσο το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 186 και 187 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως όσο και η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 92 της επίδικης αποφάσεως, ιδίως δε από την απόφαση Γερμανία κατά Επιτροπής (C-288/96, EU:C:2000:537, σκέψη 62), προκύπτει ότι η Επιτροπή, θεσπίζοντας κανόνες διοικητικής συμπεριφοράς και αναγγέλλοντας με τη δημοσίευσή τους ότι θα τους εφαρμόζει πλέον στις περιπτώσεις τις οποίες αφορούν οι κανόνες αυτοί, αυτοπεριορίζεται στην άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας και δεν επιτρέπεται να αποκλίνει από τους ως άνω κανόνες, διότι άλλως ενδέχεται να της επιβληθούν κυρώσεις λόγω παραβιάσεως γενικών αρχών του δικαίου, όπως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Έτσι, στον

συγκεκριμένο τομέα των κρατικών ενισχύσεων, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ότι η Επιτροπή δεσμεύεται από τις κατευθυντήριες γραμμές και τις ανακοινώσεις τις οποίες εκδίδει, εφόσον αυτές συνάδουν με τους κανόνες της Συνθήκης που διέπουν τον τομέα αυτό.

- 38 Στις σκέψεις 146 έως 189 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε από κοινού το σύνολο των αιτιάσεων τις οποίες προέβαλε η Ελληνική Κυβέρνηση στο πλαίσιο του τέταρτου και του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, ως προς την ενδεχόμενη εφαρμογή του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ στις επίμαχες ενισχύσεις. Εξέτασε λοιπόν ενδελεχώς και απέρριψε, στο πλαίσιο του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, στις μεν σκέψεις 148 έως 166 της αποφάσεώς του, τα επιχειρήματα σχετικά με τον αποκλεισμό των ενισχύσεων προς τις επιχειρήσεις του τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής από το προσωρινό κοινοτικό πλαίσιο, στις δε σκέψεις 168 έως 184 της αποφάσεώς του, τα επιχειρήματα σχετικά με τη μη αναδρομική εφαρμογή της ανακοινώσεως της Επιτροπής, για την τροποποίηση του προσωρινού κοινοτικού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης, με σκοπό να στηριχθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση στη διάρκεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης (ΕΕ 2009, C 261, σ. 2), με την οποία επεκτάθηκε, από 28ης Οκτωβρίου 2009, η δυνατότητα χορηγήσεως ενός περιορισμένου ποσού ως συμβατής ενισχύσεως προς τις επιχειρήσεις του τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής. Με τις σκέψεις 185 έως 189 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, απέρριψε επίσης τα επιχειρήματα που είχαν προβληθεί στο πλαίσιο του τέταρτου λόγου και αφορούσαν την επιλογή της Επιτροπής να εφαρμόζει άμεσα το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ αποκλειστικώς και μόνο στις ειδικώς προβλεπόμενες περιπτώσεις στις οποίες αναφερόταν η ισχύουσα κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των επίμαχων ενισχύσεων ανακοίνωση για το κοινοτικό πλαίσιο.
- 39 Έτσι, όσον αφορά το επιχείρημα που διατυπώνεται στο δικόγραφο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε, το ίδιο, να εφαρμόσει άμεσα το άρθρο 107, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ, επισημαίνεται ότι απόκειται κατ' αρχάς στην Επιτροπή να εφαρμόσει τη συγκεκριμένη διάταξη και ότι το θεσμικό όργανο διαθέτει συναφώς ευρεία διακριτική ευχέρεια. Κατά τα λοιπά, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως όπως εκτίθεται στο δικόγραφο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, η Ελληνική Δημοκρατία επιχειρεί να θέσει υπό αμφισβήτηση τον τρόπο με τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο εφάρμοσε στα πραγματικά περιστατικά που διαπίστωσε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου. Εξάλλου, η Ελληνική Δημοκρατία δεν εξηγεί πώς το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε, κατά την άποψή της, τα πραγματικά αυτά περιστατικά. Επομένως, ούτε το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως έχει αρκούντως μεγάλη πιθανότητα να ευδοκιμήσει, ώστε να δικαιολογείται η χορήγηση αναστολής εκτελέσεως της επίδικης αποφάσεως.
- 40 Τέλος, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως όπως εκτίθεται στο δικόγραφο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων αφορά ελλιπή αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως καθόσον το Γενικό Δικαστήριο παρέλειψε, κατά την αιτούσα, να απαντήσει σε μία από τις αιτιάσεις που αυτή ισχυρίζεται ότι προέβαλε, συγκεκριμένα δε στην αιτίαση ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας επειδή διέταξε την ανάκτηση των επίμαχων ενισχύσεων ενώ, κατά τον χρόνο εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως, η κατάσταση του ελληνικού γεωργικού τομέα, η οποία ήταν ήδη πολύ δυσχερής όταν καταβλήθηκαν οι ενισχύσεις, είχε επιδεινωθεί περαιτέρω.
- 41 Όμως, η Ελληνική Δημοκρατία είχε ήδη προβάλει, στο πλαίσιο του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, συγκεκριμένο επιχείρημα περί παραβιάσεως της αρχής της αναλογικότητας. Ειδικότερα, είχε υποστηρίξει ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας καθόσον δεν προσέδωσε αναδρομική ισχύ στην ανακοίνωσή της για την τροποποίηση του προσωρινού κοινοτικού πλαισίου, όπερ θα σήμαινε ότι οι επίμαχες ενισχύσεις θα μπορούσαν να κριθούν συμβατές στη βάση αυτή, όπως συνέβη με παρόμοιες ενισχύσεις που χορηγήθηκαν μεταγενέστερα σε γεωργούς σε άλλα κράτη μέλη. Η ανάκτηση των επίμαχων ενισχύσεων αποτελεί, κατά την Ελληνική Δημοκρατία, μέτρο με σημαντικές συνέπειες για τους Έλληνες γεωργούς και δημιουργεί «δυσανάλογες καταστάσεις και σχέσεις». Το Γενικό Δικαστήριο απάντησε με τις σκέψεις 175 έως 179 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στο ως άνω επιχείρημα, επισημαίνοντας κατ' ουσίαν ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν απέδειξε ότι η μη

αναδρομική εφαρμογή της τροποποίησης του κοινοτικού πλαισίου συνιστούσε υπέρβαση των αναγκαίων ορίων για την επίτευξη των θεμιτών σκοπών που επιδιώκονταν με την οικεία ρύθμιση και ότι, εν πάση περιπτώσει, η περίπτωση του συγκεκριμένου κράτους μέλους ήταν διαφορετική από εκείνες των κρατών μελών τα οποία είχαν χορηγήσει παρόμοιες ενισχύσεις μετά την έναρξη ισχύος της τροποποίησης αυτής.

- 42 Ομοίως, όσον αφορά την αιτίαση που διατύπωσε η Ελληνική Δημοκρατία στο πλαίσιο του έκτου λόγου ακυρώσεως, ότι δηλαδή η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλματα εκτιμήσεως και υπολογισμού κατά τον καθορισμό του ποσού των προς ανάκτηση ενισχύσεων, καθόσον δεν αφαίρεσε τις ενισχύσεις οι οποίες έπρεπε, βάσει της ισχύουσας ρυθμίσεως, να θεωρηθούν ήσσονος σημασίας, αρκεί η διαπίστωση ότι το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε λεπτομερώς, με τις σκέψεις 190 έως 203 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν προς στήριξη αυτού του λόγου ακυρώσεως και τα απέρριψε στο σύνολό τους. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο, αφού υπενθύμισε με τη σκέψη 194 της αποφάσεώς του ότι η επίδικη απόφαση προέβλεπε ρητώς ότι δεν χαρακτηρίζονταν ασύμβατες προς την εσωτερική αγορά εκείνες οι ενισχύσεις οι οποίες, εφόσον πληρούσαν τις προϋποθέσεις του κανονισμού 1535/2007, έπρεπε να θεωρηθούν ως ήσσονος σημασίας, έκρινε συγκεκριμένα, με τη σκέψη 198 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η Επιτροπή μπορούσε κάλλιστα να περιοριστεί στη διαπίστωση ότι υφίστατο υποχρέωση ανακτήσεως των επίμαχων ενισχύσεων, καταλείποντας στις εθνικές αρχές τη μέριμνα για τον υπολογισμό του ακριβούς προς ανάκτηση ποσού.
- 43 Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι το Γενικό Δικαστήριο απάντησε στα επιχειρήματα που προβλήθηκαν ρητώς από την Ελληνική Δημοκρατία στο πλαίσιο του πέμπτου και του έκτου λόγου ακυρώσεως, σχετικά με τον δυσανάλογο, κατά την άποψή της, χαρακτήρα της ανακτήσεως των επίμαχων ενισχύσεων, την οποία διέταξε η Επιτροπή με την επίδικη απόφαση. Αντιθέτως, στο μέτρο που η Ελληνική Δημοκρατία υπαινίσσεται, στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, ότι προβλήθηκαν πρωτοδίκως και άλλα επιχειρήματα προκειμένου να γίνει δεκτό ότι η απόφαση περί ανακτήσεως υπήρξε δυσανάλογη λόγω της δεινής καταστάσεως του ελληνικού γεωργικού τομέα, αρκεί η διαπίστωση ότι η αιτούσα δεν προσδιορίζει επακριβώς με το δικόγραφο της ποια ήταν τα επιχειρήματα αυτά.
- 44 Ως εκ τούτου, ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων δεν είναι σε θέση να εντοπίσει, βάσει του δικογράφου της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, συγκεκριμένες αιτιάσεις που να προβλήθηκαν δεόντως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και να μην εξετάστηκαν στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, σχετικά με παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας λόγω εκδόσεως αποφάσεως περί ανακτήσεως παρά το γεγονός ότι ο ελληνικός γεωργικός τομέας βρισκόταν σε δυσχερή κατάσταση.
- 45 Εν πάση περιπτώσει, όπως σημειώνει η Επιτροπή, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η κατάργηση παράνομης ενισχύσεως μέσω της ανακτήσεώς της αποτελεί τη λογική συνέπεια της διαπιστώσεως του παράνομου χαρακτήρα της, οπότε η ανάκτηση της ενισχύσεως αυτής, με σκοπό την επαναφορά στην προτέρα κατάσταση, δεν μπορεί κατ' αρχήν να θεωρηθεί μέτρο δυσανάλογο προς τους σκοπούς των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚ που διέπουν τον τομέα των κρατικών ενισχύσεων (απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-142/87, EU:C:1990:125, σκέψη 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εξάλλου, το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [108 ΣΛΕΕ] (ΕΕ L 83, σ. 1), ορίζει ότι «[σ]ε περίπτωση αρνητικής απόφασης για υπόθεση παράνομων ενισχύσεων, η Επιτροπή αποφασίζει την εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων για την ανάκτηση της ενίσχυσης από τον δικαιούχο [...]. Η Επιτροπή δεν απαιτεί ανάκτηση της ενίσχυσης εάν αυτό αντίκειται σε κάποια γενική αρχή του [δικαίου της Ένωσης]».
- 46 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η Ελληνική Δημοκρατία, περιοριζόμενη απλώς και μόνο να επικαλεστεί με το δικόγραφο της αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων τη δεινή κατάσταση του εθνικού γεωργικού τομέα, δεν εξήγησε για ποιους λόγους θα έπρεπε ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ανάκτηση των επίμαχων ενισχύσεων αποτελεί δυσανάλογο μέτρο σε

σχέση με τον θεμιτό σκοπό της επαναφοράς στην κατάσταση που υπήρχε πριν από τη χορήγησή τους. Επομένως, η πιθανότητα ευδοκιμήσεως του δεύτερου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως δεν είναι αρκούντως μεγάλη ώστε να δικαιολογείται η χορήγηση αναστολής εκτελέσεως της επίδικης αποφάσεως.

- ⁴⁷ Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων συνάγεται ότι δεν πληρούται εν προκειμένω η προϋπόθεση του *fumus boni juris*. Κατά συνέπεια, η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων πρέπει να απορριφθεί χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί η προϋπόθεση του επείγοντος ή να γίνει στάθμιση των εμπλεκόμενων συμφερόντων.

Για τους λόγους αυτούς, ο αντιπρόεδρος του Δικαστηρίου διατάσσει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων.**
- 2) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)